

Filistin Halkının Zor Sınavı: Geçmişten Bugüne Gıdaya Erişim Zorlukları

Ceyhun UÇUK

Gaziantep Üniversitesi

ceyhunucuk@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2809-6430

Araştırma Makalesi

DOI: 10.31592/aeusbed.1599018

Geliş Tarihi: 10.12.2025

Revize Tarihi: 18.01.2025

Kabul Tarihi: 05.02.2025

Atf Bilgisi

Uçuk, C. (2025). Filistin halkının zor sınavı: geçmişten bugüne gıdaya erişim zorlukları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(Özel Sayı), 291-307.

ÖZ

Bu çalışma, savaş ve çatışma dönemlerinde gıdaya erişim hakkının insan hakları ve insani güvenlik bağlamındaki kritik önemini ele almaktadır. Bulgular savaşın gıda tedarik zincirlerine verdiği zararların bireylerin fiziksel ve sosyal istikrarını tehdit ettiğini ortaya koymaktadır. Filistin'deki çatışmalara odaklanan araştırma abluka, altyapı yıkımı ve insani yardım kısıtlamalarının nüfusun %86'sını akut gıda güvensizliği içinde bıraktığını göstermektedir. Bu durum, çocuklarda yetersiz beslenme ve gelişim bozukluğu oranlarının artması gibi uzun vadeli sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Araştırma gıdaya erişimin İsrail'in stratejileri içinde sistematik bir şekilde ihlal edildiğini göstermektedir. Uluslararası hukukun açık bir ihlali olan bu stratejilerin sonucunda Filistin halkının gıdaya erişim hakkının kısıtlandığı, aynı zamanda insan onurunun ayaklar altına alındığı görülmektedir. Çalışma, Filistin-İsrail savaşı gibi görünen ama aslında İsrail'in Filistin halkını topraklarından etme stratejisini gıda erişimi özelinde ele almaktadır. Mevcut literatürde savaş sırasında gıda erişimi konusundaki eksiklik doldurulmaya çalışılmıştır. Araştırma ayrıca insani müdahale stratejilerinin yetersizliğini ve uluslararası iş birliğinin eksikliğini ortaya koymaktadır. Bulgular savaş dönemlerinde gıda güvenliğini sağlamaya yönelik sürdürülebilir insani yardım modellerine ve daha güçlü uluslararası denetim mekanizmalarına duyulan ihtiyacı vurgulamaya açısından önemlidir ve bu yönüyle literatüre önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Filistin, gıdaya erişim, insan hakkı.

The Challenge Test of the Palestinian People: The Challenge of Access to Food from Past to Present

ABSTRACT

This study underscores the importance of the right to food as part of the broader human rights and human security framework during times of war and conflict. The results show that war-induced destruction of food supply chains endangers the physical and social stability of people. Focusing on the conflict in Palestine, the study finds that the blockade, destruction of infrastructure, and restrictions on humanitarian aid have pushed 86% of the population into acute food insecurity. This has resulted in chronic health problems, including increased malnutrition rates and developmental disabilities among children. Israel's strategies systematically violate the right to access food and constitute a flagrant breach of international law. These actions infringe on the Palestinian people's right to food and their human dignity. The research highlights Israel's agenda to displace Palestinians from their lands, framing this within the context of the ongoing Israeli-Palestinian conflict. While existing literature addresses the challenges of food access in times of war, this study identifies significant gaps, especially in the inadequacy of humanitarian intervention strategies and the lack of international cooperation. The findings emphasize the urgent need for sustainable humanitarian assistance models and stronger international oversight to enhance food security during wartime. This study contributes to the literature by addressing these gaps and proposing strategies to strengthen global food security in times of war.

Keywords: Palestine, access to food, human rights.

Giriş

Gıdaya erişim insanlığın en temel gereksinimlerinden biri olmasının yanı sıra, savaş ve çatışma dönemlerinde toplumsal dayanıklılık ve hayatta kalma mücadelesinin merkezinde yer almaktadır. Savaşın yıkıcı etkileri yalnızca fiziksel altyapıyı tahrip etmekle kalmayıp, insanların temel gıda kaynaklarına erişimini kısıtlayarak uzun vadeli sağlık ve güvenlik sorunlarına yol açmaktadır. Bu bağlamda gıdaya erişim hakkı, insan haklarının korunması ve insani güvenlik açısından stratejik bir önem taşımaktadır. Tarih boyunca savaş ve çatışma dönemlerinde gıda güvenliği önemli ölçüde etkilenmiştir. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'ndan günümüz Filistin çatışmalarına kadar gıda kaynaklarının yönetimi savaşın stratejik unsurlarından biri olarak değerlendirilebilir. Savaş

dönemlerinde tarımsal üretimin durması, tedarik zincirlerinin kesintiye uğraması ve gıdaya erişimin sistematik olarak kısıtlanması, halk sağlığını tehdit eden geniş çaplı krizlere neden olmuştur. Bu durum, gıdaya erişimi yalnızca bir fizyolojik ihtiyaç değil, aynı zamanda savaşın insani sonuçlarını hafifletmek ve yeniden yapılanma süreçlerini kolaylaştırmak için bir insani güvenlik unsuru olarak ele almayı gerekli kılmaktadır.

Bu çalışma, savaş dönemlerinde gıdaya erişim konusunu ele alarak, özellikle Filistin gibi uzun süreli çatışma bölgelerinde yaşanan insani krizlere ışık tutmayı amaçlamaktadır. Filistin'de gıdaya erişim sorunları, sadece savaş stratejilerinin bir yan ürünü olarak değil, aynı zamanda sosyo-politik dinamikler ve uluslararası hukuk ihlallerinin bir sonucu olarak da değerlendirilmektedir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri António Guterres, 29 Kasım 2023 tarihinde yaptığı açıklamada, Gazze'deki işgal ve ablukanın sona erdirilmesi çağrısında bulunarak, "Gazze'deki Filistinlilerin insani bir felaketle karşı karşıya olduğunu" ifade etmiştir (United Nations, 2023). Çatışma bölgelerinde insani yardımın önemi, mevcut kısıtlamalar ve bu kısıtlamaların sosyal, ekonomik ve sağlık üzerindeki etkileri araştırmanın temel odak noktalarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, çalışmada abluka altındaki Filistin halkının 2023 Ekim'inden bu yana uluslararası raporlara yansımış olan gıdaya erişim problemi ele alınmaktadır (IPC, 2024; OCHA, 2024; UNRWA, 2024). Filistin'in açlıkla mücadelesi insan hakları, insani güvenlik ve toplumsal ve küresel istikrar ekseninde değerlendirilmektedir. Filistin'deki durum üzerinden ele alınan vaka analizi, savaşın gıdaya erişim üzerindeki yıkıcı etkilerini ortaya koyarak, bu sorunun insani, etik ve uluslararası hukuk boyutlarını tartışmaya açmaktadır. Çalışma, savaş dönemlerinde gıdaya erişim hakkını daha iyi anlamak ve etkili insani müdahale stratejileri geliştirmek için bir temel oluşturmayı amaçlamaktadır.

Savaş Dönemlerinde Gıdaya Erişim

Savaş ve çatışma dönemlerinde yiyeceğe erişim hakkı, insan hakları ve insani güvenlik açısından oldukça önemlidir. Bu dönemlerde gıda güvenliği yalnızca bireylerin fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması ile sınırlı değildir. Aynı zamanda sosyal ve psikolojik istikrarı sağlamada da önemli bir rol oynamaktadır. Savaşlar, gıda tedarik zincirlerini kesintiye uğratarak yiyecek kaynaklarına erişimi zorlaştırmaktadır. Bu durum ise toplumların genel sağlığını tehdit etmektedir (Boyacı, 2022; Akçe, 2023). Birinci ve İkinci Dünya Savaşları, bu etkinin en belirgin örneklerinin yaşandığı savaşlardır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya tarafından işgal edilen bölgelerde uygulanan "yakıp yok etme" stratejileri, tarımsal altyapının tahrip edilmesine ve kitlesel açlığa yol açmıştır. Örneğin, Sovyetler Birliği'ne yönelik Barbarossa Harekâtı esnasında, Nazi güçleri tarımsal kaynakları ve lojistik altyapıyı hedef alarak yerel halkı aç bırakmayı hedeflemişlerdir (Merridale, 2011). Benzer şekilde, Japonya'nın Çin'deki işgali sırasında tarım alanlarının bilinçli şekilde yok edilmesi ve gıda kaynaklarının askeriyeğe yönlendirilmesi, yerel halk arasında yaygın açlığa neden olmuştur (Collingham, 2012).

Savaş dönemlerinde gıda güvenliği insan hakları bağlamında da ele alınmalıdır. İnsanların sağlıklı ve yeterli gıdaya erişim hakkı, en temel insan hakları arasında yer alır. Örneğin, Filistin'de süregelen çatışma ve abluka, insanların temel gıda maddelerine erişimini ciddi şekilde sınırlandırmış, bu durum halk sağlığını tehdit eden kronik bir sorun haline gelmiştir. Benzer şekilde, Yemen'deki iç savaş, tarım arazilerinin tahrip edilmesi ve lojistik altyapının çökmesiyle birleşerek dünyanın en büyük insani krizlerinden birini yaratmıştır. Yemen'deki gıda krizinin temelinde, savaşın gıda tedarik zincirlerini ve üretim kapasitesini yok etmesi yatmaktadır (Coppi, 2018).

Çatışma bölgelerinde gıda erişim problemleri çoğunlukla tarımsal altyapıyı ve tedarik zincirlerini hedef alan askeri stratejilerle daha da içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Stratejik lojistik noktaları olan limanlar ve ulaşım ağlarının yok edilmesi, gıda ve temel ihtiyaçların ihtiyaç sahiplerine ulaşmasını ciddi biçimde engellemektedir. Örneğin, Suriye'de devam eden çatışmalar sırasında birçok bölgede tarım arazileri ve su kaynakları, askeri stratejiler kapsamında hedef alınmış ve halkın geçim kaynakları yok edilmiştir (FSIN, 2020).

Küresel gıda sistemleri birbirine bağlı olduğundan yerel gıda güvenliği uluslararası olaylardan büyük ölçüde etkilenmektedir. Örneğin, Rusya-Ukrayna savaşının küresel buğday arzı üzerindeki etkisi, Orta Doğu ve Afrika'da gıda fiyatlarının dramatik şekilde artmasına ve açlık krizlerine neden olmuştur (FAO, 2023). Bu gibi durumlar, savaşların yalnızca yerel düzeyde değil, küresel düzeyde de gıda güvenliğini tehdit ettiğini göstermektedir.

Savaş dönemlerinde gıdaya erişimin bu denli karmaşık bir sorun haline gelmesi, insani yardım müdahalelerinin önemini artırmaktadır. Özellikle Birleşmiş Milletler Gıda Programı (WFP) ve diğer uluslararası kuruluşlar, bu tür krizlere yanıt olarak gıda yardımı sağlamaya devam etmektedir. Ancak, bu yardımlar genellikle kısa vadeli çözümler sunmakta, uzun vadeli gıda güvenliğinin sağlanması için savaş sonrası kalkınma politikaları gerekmektedir.

Gıda kaynakları, yalnızca stratejik bir araç olarak değil, aynı zamanda bir silah olarak da kullanılmaktadır. Gıda kıtlığı, savaşan ülkelerin içindeki sosyal huzursuzlukları artırmış ve savaş sonrası yeniden yapılanma süreçlerini daha da zorlaştırmıştır (Embel, 2016). İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'nın büyük bölümünde yaşanan gıda krizleri, Marshall Planı gibi dış yardım programlarını gerekli kılmıştır. Bu tür yardım programları, sadece ekonomik kalkınmayı değil, aynı zamanda siyasi istikrarı sağlama hedefiyle de devreye sokulmuştur (Judt, 2006). Ayrıca savaş sonrası dönemde tarımsal üretimin yeniden başlatılması ve gıda dağıtım sistemlerinin kurulması, toplumsal iyileşme süreçlerinin temel taşlarından biri olmuştur. Kore Savaşı'nın ardından tarım reformları ve dış yardımla desteklenen gıda üretimi, ülkedeki ekonomik ve sosyal toparlanmayı hızlandırmıştır. Benzer şekilde, İkinci Dünya Savaşı sonrası Japonya'da uygulanan tarım reformları, gıda üretimindeki bağımsızlığı artırarak ülkenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamıştır (Dower, 2000).

Geçmişte Filistin Halkının Yemeğe Erişim Problemleri

Filistin'in gıdaya erişim sorunları, İsrail Devleti'nin kuruluşundan bu yana süregelen bir meseledir. Bu sorun hem politik hem de ekonomik dinamiklerle şekillenmiş, Filistin halkının gıda güvenliğini tehdit eden birçok faktörle birleşmiştir. Filistin topraklarının askeri ve ekonomik baskılar altında kalması, gıda üretimi ve dağıtımında ciddi aksaklıklara yol açmıştır (Saygin, 2018). Filistin'in tarımsal üretimi, 1948'den bu yana çeşitli politik ve ekonomik dinamiklerden etkilenmiştir. Ancak, özellikle Ekim 2023'ten itibaren tarımsal üretimde belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) Ekim 2024 tarihli raporuna göre, Gazze Şeridi'ndeki tarım arazilerinin üçte ikisi, yani yaklaşık 10.000 hektarı, İsrail'in askeri operasyonları sonucunda ciddi şekilde zarar görmüştür. Bazı bölgelerde bu yıkım oranı %80'e ulaşmıştır. Ayrıca, Gazze'deki sığınların %95'i ve küçükbaş hayvanların %60'ı hayatını kaybetmiştir. Bu durum, bölgedeki gıda güvenliğini ciddi şekilde tehdit etmektedir.

Oslo Barış Süreci'nin (1993-2000) ekonomik bağımlılık çerçevesinde Filistin ile İsrail arasında başlatılan barış girişimleri, gıda güvenliği açısından umut verici bir adım olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu süreçte karşılıklı bağımlılığın artması, Filistin'in gıda üretiminde bağımsızlık kazanmasını engellemiştir (Selmi ve Rakipoğlu, 2023). Bu durum, Filistin'in tarımsal üretim kapasitesinin azalmasına ve gıda fiyatlarının artmasına neden olmuştur (Özügürlü, 2023). Ayrıca, iklim değişikliği gibi çevresel faktörler de, Filistin'deki tarımsal üretimi olumsuz etkileyerek gıda krizini derinleştirmiştir (Akbaş, Morca ve Coşkan, 2021). Filistin'deki gıda erişim sorunları, sadece yerel dinamiklerle sınırlı kalmayıp, uluslararası politikaların da etkisi altındadır. Gıda rejimleri ve krizleri üzerine yapılan çalışmalar, bu tür sorunların kökeninde yatan ekonomik ve politik yapıların anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Özellikle, gıda fiyatlarının artışı ve tarımsal destek politikalarının yetersizliği, Filistin'deki gıda güvenliği sorunlarını daha da derinleştirmiştir (Şentürk, 2023). Bu bağlamda, Filistin'in gıda üretiminde karşılaştığı zorluklar, uluslararası iş bölümü ve neoliberal politikaların etkisiyle daha da karmaşık hale gelmiştir (Aydın ve Aydın, 2018).

- İsrail Devleti'nin Kuruluşu (1948): İsrail Devleti'nin kuruluşu, Filistin topraklarında büyük bir nüfus hareketine ve mülteci krizine yol açmıştır. Bu süreç, Filistinlilerin tarımsal

alanlarını kaybetmesine ve gıda üretiminde büyük düşümlere neden olmuştur. Birçok Filistinli, gıda güvenliği açısından ciddi sorunlar yaşamaya başlamıştır (Saygin, 2018; Selmi, 2023).

- 1967 Altı Gün Savaşı: 1967'deki savaş sonucunda İsrail, Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ni işgal etti. Bu işgal, Filistinlilerin tarımsal üretim alanlarını kontrol etme yeteneklerini kısıtladı ve gıda erişiminde daha fazla zorluk yaşanmasına yol açtı. Tarımsal kaynakların kontrolü, İsrail yönetimi tarafından sıkı bir şekilde denetlendi (Özügurlu, 2023; Akbaş vd., 2022)
- Oslo Anlaşmaları (1993-1995): Oslo Anlaşmaları, Filistin Özerk Yönetimi'nin kurulmasına zemin hazırladı. Ancak, bu süreçte Filistin'in ekonomik bağımlılığı arttı. Gıda güvenliği sorunları bu dönemde de devam etti (Şentürk, 2023; Aydın ve Aydın, 2018).
- İkinci İntifada (2000-2005): Filistin topraklarında yaşanan çatışmalar, tarımsal üretim ve gıda erişimini daha da zorlaştırdı. İsrail'in güvenlik önlemleri, tarımsal alanlara erişimi kısıtladı ve gıda fiyatlarının artmasına neden oldu (Aydın, 2023; Denk, 2023).
- Gazze Ablukası (2007-Günümüz): 2007'de Hamas'ın Gazze'deki yönetimi ele geçirmesiyle birlikte, İsrail Gazze'ye yönelik bir ablukaya başladı. Bu durum, Gazze'deki gıda güvenliğini ciddi şekilde tehdit etti. Gıda ithalatı kısıtlandı, tarımsal üretim düştü ve gıda fiyatları yükseldi. Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşlar, bu durumu "insani kriz" olarak tanımladı (Aydoğan, 2023; Irmak, 2023).
- Son Dönem Gelişmeleri (2010-.2020): Son yıllarda Filistin'deki gıda güvenliği sorunları iklim değişikliği, su kaynaklarının azalması ve ekonomik zorluklarla daha da derinleşmiştir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ve diğer uluslararası kuruluşlar, Filistin'deki gıda güvenliği sorunlarını sürekli olarak raporlamakta ve çözüm önerileri sunmaktadır. 2021'de yapılan bir rapor, Filistin'deki gıda güvenliği durumunun "kırılgan" olduğunu ve acil müdahale gerektirdiğini ortaya koymuştur (Ilgın, 2018; Eren vd., 2017).

Filistin'de devam eden çatışmalar, gıda tedarik zincirlerinde önemli kesintilere yol açarak gıda güvensizliğini daha da kötüleştirilmiş ve ciddi insani sonuçlara yol açmıştır. Durum, gıda üretimini, dağıtımını ve erişimini engelleyen ve nihayetinde nüfusun, özellikle çocuklar gibi savunmasız grupların beslenme durumunu etkileyen geri dönülemez negatif sonuçlar doğurmuştur. Filistin'deki gıda güvensizliği, 2016 itibarıyla Batı Şeria'daki Filistinlilerin yaklaşık %30'unun gıdaya erişim problemi yaşadığı, bunların %9,5'inin ciddi gıda güvensizliğinden muzdarip olduğu ve çocukların %7,4'ünün gelişim bozukluğuyla karşı karşıya kaldığı acil bir halk sağlığı sorunu olmuştur (Qasrawi, 2024; Olgaç, 2024). Çatışmalar tarımsal üretimi ve pazarlara erişimi ciddi şekilde kısıtlamış, gıda bulunabilirliğinin azalmasına ve daha az tercih edilen gıda kaynaklarına bağımlılığın artmasına yol açmıştır (Lin vd., 2022). Çatışmada gıda erişiminin bir taktik olarak manipüle edildiği belgelenmiştir; burada gıda yoksunluğu, tartışmalı bölgelerdeki nüfusa karşı bir silah olarak kullanılmıştır (Lin vd., 2022). Bu manipülasyon sadece ani açlığa yol açmakla kalmamakta, aynı zamanda özellikle yetersiz beslenme ve gelişim bozukluğu riski altında olan çocukların sağlık ve beslenme üzerinde uzun vadeli etkilerinin oluşmasına da neden olmaktadır (Bilbeisi vd., 2022; Olgaç, 2024; UNICEF, 2024).

Bozulan gıda tedarik zincirlerinin insani sonuçları, daha geniş bölgesel ve küresel faktörlerle daha da karmaşık hale gelmektedir. Devam eden Rusya-Ukrayna savaşı, özellikle gıda ithalatına büyük ölçüde bağımlı olan Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesindeki ülkeleri etkileyerek küresel gıda güvenliği üzerinde dalga etkisi yaratmıştır (Hassen & Bilali, 2022). Bu durumdan en çok etkilenen bölgede yer alan ve kendisi de bir savaşın merkezinde yer alan Filistin halkının gıdaya erişimi her yönden kısıtlanmıştır. Savaş, COVID-19 salgını nedeniyle zaten zorlanan gıda tedarik zincirlerindeki kırılganlıkları daha da kötüleştirerek gıda fiyatlarının artmasına ve temel malların bulunabilirliğinin azalmasına yol açmıştır (Erokhin & Tianming, 2020). Bu tür kısıtlar, Filistin gibi savaşlardan etkilenen bölgelerde gıda güvensizliğini daha da derinleştirerek yerel ekonomiler ve gıda sistemleri üzerinde kademeli bir etkiyle yayılmaktadır (Harpring vd., 2021).

Filistin'deki gıda erişim problemine yönelik insani müdahale, savaş ortamının zorlukları ve İsrail ablukası nedeniyle daha da zor bir hal almıştır. İnsani lojistik ve tedarik zinciri yönetimi, savaştan etkilenen insanların ihtiyaçlarını karşılamada kritik öneme sahiptir. Fakat bu sistemler devam eden şiddet nedeniyle hasarlı altyapı ve lojistik kapasiteler ve karşıt güçler tarafından engellenmektedir (Jabbour vd., 2017). İnsani yardımın ihtiyaç sahiplerine etkili bir şekilde ulaşmasını

sağlamak için yenilikçi ve sürdürülebilir tedarik zinciri uygulamalarına duyulan ihtiyaç oldukça önemlidir (Omweri & Ndolo, 2021). Önceki insani krizlerden öğrenilen dersler, tedarik zinciri kesintilerinin etkilerini azaltmak için çeşitli paydaşlar arasında hazırlık ve iş birliğinin artması gerektiğini göstermektedir (Kovács & Sigala, 2021). Fakat tüm bu gelişmelere ek olarak dünyada ilk kez Filistin-İsrail savaşında bölgeye sadece yemek yapmak için giden World Central Kitchen ekibi İsrail saldırılarında hayatlarını kaybetmişlerdir

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada savaş dönemlerinde yiyeceğe erişim hakkının ihlali konusunu ele almak amacıyla nitel yöntem benimsenmiştir. Araştırmanın temel bileşenleri arasında medya, raporlar ve uluslararası örgütlerin belgelerinin incelenmesi yer almaktadır. Bu belgeler, savaşın gıda güvenliği üzerindeki etkilerini anlamak için kritik öneme sahiptir. Özellikle, Filistin'deki savaşın gıda tedarik zincirleri üzerindeki etkilerini ve bu durumun yerel halk üzerindeki sonuçlarını ortaya koymak için bu kaynaklar detaylı bir şekilde analiz edilmiştir (Kozielec, 2024).

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında, Gazze'deki savaşın gıda güvenliği ve insani yardım üzerindeki etkilerini ele alan çeşitli önemli raporlar ve belgeler incelenmiştir. Başlıca kaynaklar arasında, acil insani ihtiyaçlar ve müdahaleleri özetleyen OPT Flash Appeal 2024 raporu; sağlık, beslenme ve gıda güvenliğiyle ilgili zorluklara odaklanan OCHA Gaza Update 2024 raporu; Gazze'deki akut gıda güvensizliği ve yetersiz beslenme risklerini kapsamlı şekilde analiz eden IPC Special Brief 2024 raporu ve insani yardım erişim taleplerine uyum düzeylerini eleştirel bir şekilde değerlendiren The Gaza Scorecard raporu yer almaktadır. Bu raporlar, savaşların ve çatışmaların gıda sistemleri, insani yardım erişimi ve temel hizmetler üzerindeki ciddi etkilerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koyarak, araştırmanın tematik analizine dayanak sağlamaktadır (OPT, 2024; OCHA 2024; IPC, 2024; The Gaza Scorecard, 2024).

Veri Analizi

Veri analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan belgelerin sistematik bir şekilde incelenmesini içermektedir. Elde edilen veriler ile Filistin savaşı döneminde yiyeceğe erişim hakkı, insani yardım çabaları gibi temalar ortaya konmuştur. Tematik analiz, bu temaların derinlemesine incelenmesine olanak tanımıştır (Zhan & Chen, 2021; Li, 2024).

Araştırma Etiği

Araştırma doküman incelemesine dayandığından dolayı etik kurul iznine ihtiyaç bulunmamaktadır. Araştırmada, araştırma ve yayın etiğinin tüm ilkelerine uyulmuştur.

Bulgular

Filistin savaşında yiyeceğe erişim, savaşın ve siyasi istikrarsızlığın derin etkileri altında şekillenmektedir. Bu bağlamda, yiyeceğe erişim hakkı, savaşın yarattığı sosyal ve ekonomik zorluklar nedeniyle ciddi bir tehdit altındadır. Filistin toprakları, tarihsel olarak çeşitli güçlerin çıkar çatışmalarına sahne olmuş ve bu durum, yerel halkın gıda güvenliğini doğrudan etkilemiştir. Ekim 2023'ten itibaren bölgede Filistin halkının derin bir açlıkla mücadele ettiği görülmektedir. Sağlık hizmetleri gibi temel insan haklarından bile yararlanamayan Filistin halkının yemek erişim problemlerinin BM gündeminde ele alınan ve uluslararası haber ajansları tarafından servis edilen bilgilerden bazıları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1

Bazı Uluslararası Haber Ajanslarında Filistin Ablukasındaki Gıda Erişim Sorunları

Tarih	İçerik	Kaynak
9 Ekim 2023	İsrail, Gazze'ye yönelik "tam abluka" ilan ederek gıda, su, yakıt ve elektrik girişini durdurdu. BM yetkilileri, bu durumun Gazze'de hızla bir insani krize yol açabileceği konusunda uyardı.	Deutsche Welle
11 Ekim 2023	BM, Gazze'deki insani yardım çalışmalarını sürdürdüğünü, ancak abluka nedeniyle gıda ve temel ihtiyaç maddelerine erişimin ciddi şekilde kısıtlandığını bildirdi.	Birleşmiş Milletler Türkiye
22 Aralık 2023	BM Güvenlik Konseyi, 2720 sayılı kararı kabul ederek Gazze'ye insani yardımın artırılması çağrısında bulundu. Karar, gıda, yakıt ve tıbbi malzemelerin teminini ve sınır geçişlerinin insani yardıma açılmasını talep etti.	EURONEWS
9 Şubat 2024	BM Filistinli Mültecilere Yardım Ajansı (UNRWA) Direktörü Philippe Lazzarini, İsrail'in 1,1 milyon Filistinliye yönelik gıda yardımını engellediğini belirtti.	Reuters
16 Şubat 2024	BM Sözcüsü Stephane Dujarric, Gazze'deki güvenlik durumu, sınır kapanmaları ve temel altyapıların zarar görmesi nedeniyle gıda güvensizliğinin çok kritik seviyeye ulaştığını açıkladı. Refah'ta insani durumun giderek kötüleştiği ve insanların gıda için kamyonları durdurmaya başladığı belirtildi.	NTV

Gazze Şeridi'ne ulaşan insani yardım, bölgedeki ihtiyacın yalnızca %20'sini karşılamaktadır. İsrail'in uyguladığı sıkı abluka ve sınır geçişlerindeki kısıtlamalar, yardım akışını ciddi şekilde aksatmaktadır (The Gaza Scorecard, 2024). Ortalama günlük kamyon giriş sayısı 42'dir. Bu sayı, uluslararası toplumun talep ettiği 350 kamyon hedefinin çok altındadır (IPC, 2024). Kuzey Gazze'deki geçiş noktalarının büyük bir kısmı haftalarca kapalı kalmıştır (OCHA oPt Gaza Update). Tarımsal altyapının büyük ölçüde zarar görmesi ve abluka nedeniyle gıda tedarik zincirleri çöküşe geçmiştir. Yerel üretim sınırlı olduğundan, halkın gıda ihtiyaçları büyük ölçüde insani yardımlara bağlı hale gelmiştir. Nüfusun %86'sı akut gıda güvensizliği içinde yaşamaktadır. 345.000 kişi IPC Faz 5 (felaket) seviyesinde değerlendirilmektedir (IPC, 2024). Gıda yardımları, yeterli çeşitliliği sağlayamamakta ve kalori ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Özellikle çocuklar, hamile kadınlar ve yaşlılar arasında ciddi beslenme sorunları görülmektedir. Çocukların %45'i kronik yetersiz beslenme belirtileri göstermektedir (OCHA oPt Gaza Update).

Ekim 2023'ten bu yana Gazze'de yaşanan kriz 6000'den fazla bombalama eylemiyle altyapıyı yok ederek konut, okul ve hastanelerin harap olmasına yol açmıştır. Su kaynakları ciddi şekilde azalmış; kişi başına düşen günlük su miktarı 83 litreden 2-9 litreye düşmüştür. Sağlık altyapısı da ağır darbe almış, 498 saldırıda 32 hastane hasar görmüş ve 110 sağlık tesisi etkilenmiştir. Bu süreçte 5500 hamile kadın doğum yapmış ancak yetersiz sağlık koşulları nedeniyle 1000 diyaliz hastası ve 130 prematüre bebeğin hayatı risk altına girmiştir. Kasım 2023 itibarıyla 2326 kadın ve 3760 çocuk hayatını kaybetmiş toplam kayıpların %70'ini kadınlar ve çocuklar oluşturmuştur. Günde ortalama 420 çocuk yaralanmakta veya yaşamını yitirmekte, her 10 dakikada bir çocuk hayatını kaybetmektedir. Bu insani felaket, 2,4 milyonluk Gazze nüfusunu derin bir kriz içinde bırakmış ve sağlık hizmetlerine erişimi neredeyse imkânsız hale getirmiştir (Salmiya, 2023; Elessi, 2023; Mahase, 2023; Farhat vd., 2023; Buss vd., 2023; Ben Saad, 2024; Paltiel vd., 2024).

Gıda yardımlarının %60'ı temel tahıllardan oluşmakta, protein ve mikro besinlere erişim kısıtlıdır (OPT, 2024). BM ve diğer uluslararası kuruluşlar, yardım konvoylarının Gazze'ye girişine izin verilmesi çağrısında bulunmasına rağmen, bu yardımların büyük bir kısmı sınır kapılarında engellenmiştir. BM Genel Sekreteri António Guterres: "İnsani yardımların engellenmesi, Gazze halkının hayatta kalma mücadelesini daha da zorlaştırmaktadır" (The Gaza Scorecard, 2024). OCHA raporuna göre "Gazze'ye ulaştırılması planlanan yardımların yalnızca %25'i bölgeye erişebilmiştir" (OCH, 2024). Tablo 2'de uluslararası raporlarda en sık geçen kelimelere ilişkin tematik analiz verileri yer almaktadır.

Tablo 2

Araştırma Kapsamında İncelenen Uluslararası Raporlardaki İfadelere İlişkin Tema Analizi Sonuçları

Sıra	Kelime	Tekrar Sayısı	Frekans (%)	Sıra	Kelime	Tekrar Sayısı	Yüzde (%)
1	Gıda Güvensizliği	103	9.811	21	Hastaneler	18	1.744
2	İnsani Yardım	92	8.75	22	Yardım Engelleri	16	1.507
3	Altyapı Çöküşü	76	7.186	23	Yetersiz Beslenme	15	1.45
4	Uluslararası Hukukun İhlali	70	6.655	24	Gazze Şeridi	12	1.185
5	Sosyal ve Kültürel Etkiler	51	4.825	25	Uluslararası Toplum	11	1.014
6	Beslenme Krizi	46	4.342	26	Yerinden Edilme	11	1.014
7	Abluka	45	4.304	27	BM	10	0.995
8	Tarımsal Çöküş	41	3.877	28	Uluslararası Destek	10	0.976
9	İnsancıl Hukuk	41	3.858	29	Lojistik Zorluklar	8	0.777
10	Gıda Dağıtımı	39	3.659	30	Toplum Dayanışması	8	0.768
11	Yardım Akışı	35	3.365	31	Kültürel Gelenekler	7	0.645
12	Temel İhtiyaçlar	35	3.337	32	BM Raporları	7	0.635
13	Gazze	31	2.92	33	İnsani Değerler	6	0.559
14	Sığınmacılar	30	2.872	34	İnsani Kriz	6	0.559
15	Göç	29	2.721	34	Kültürel Değerler	5	0.512
16	Tarımsal Üretim	25	2.427	36	Yetersiz Altyapı	5	0.512
17	İnsani Yardım Kuruluşları	25	2.417	37	Siyasi Engeller	5	0.493
18	İhlaller	22	2.114	38	İnsani Durum	5	0.483
19	Sağlık Altyapısı	20	1.934	39	Ekonomik Zorluklar	5	0.455
20	Sağlık Hizmetleri	20	1.905	40	Küresel Yardım	5	0.438

Tablo 2, savaş ve çatışma dönemlerinde gıdaya erişimle ilgili en sık vurgulanan temaları özetlemektedir. "Gıda Güvensizliği" (%9.811) ve "İnsani Yardım" (%8.75) gibi konular, listenin en üst sıralarında yer alarak bu sorunların krizlerin merkezinde olduğunu ortaya koymaktadır. "Altyapı Çöküşü" (%7.186) ve "Uluslararası Hukukun İhlali" (%6.655) gibi ifadeler, çatışmaların sistemik etkilerine dikkat çekmektedir. Ayrıca "Beslenme Krizi" (%4.342) ve "Abluka" (%4.304) gibi terimler, kriz bölgelerinde yaşanan spesifik zorluklara işaret ederken, "Sosyal ve Kültürel Etkiler" (%4.825) ise bu sorunların toplumsal boyutlarını yansıtmaktadır. Daha az sıklıkla kullanılan "Gazze Şeridi", "Yerinden Edilme", ve "Uluslararası Toplum" gibi ifadeler, bu durumun bölgesel ve uluslararası bağlamda ele alınmasının önemini vurgulamaktadır. Genel olarak gıda güvenliğini etkileyen çok boyutlu faktörler, insani yardımların ve çatışma bölgelerindeki sistematik zorlukların bir özeti olarak değerlendirilmelidir.

Gazze'deki insani krizle ilgili analiz edilen belgelerde tekrar eden temalar, bu temaların kriz üzerindeki önemi ve öncelik sırası Tablo 3'te yer almaktadır. Temalar, insani yardımın engellerinden sosyal ve kültürel etkilerine kadar geniş bir perspektifte değerlendirilmiştir. Frekans sütunu, her temanın belgelerde ne kadar sık tekrarlandığını ifade ederken, öncelik sütunu bu temaların krizle mücadeledeki önem sırasını yansıtmaktadır. Tablonun amacı, krizle ilgili odaklanılması gereken anahtar konuları belirlemek ve çözüm önerilerine rehberlik etmektir.

Tablo 3

Temaların Öncelik Sırası ve Frekansları

Tema	Düzye (Frekans)	Öncelik Sırası
Gıda Güvensizliği	Yüksek	1
İnsani Yardım Engelleri	Yüksek	1
Altyapı Çöküşü	Orta	2
Uluslararası Hukukun İhlali	Orta	2
Sosyal ve Kültürel Etkiler	Düşük	3

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde:

- Gıda güvensizliği tüm belgelerde en fazla vurgulanan tema olmuştur. Bölgedeki abluka, tarımsal üretim eksikliği ve gıda yardımlarının yetersizliği, nüfusun %86'sının akut gıda

Araştırma bulguları gıda güvensizliğinin sosyal, ekonomik ve sağlık açısından ciddi sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktadır. Filistin gibi savaş bölgelerinde çocukların yetersiz beslenme oranlarının artması ve kronik açlıkla mücadele eden bireylerin yaşam kalitesinin düşmesi, bu durumun sadece bir insani kriz değil, aynı zamanda halk sağlığı krizi olduğunu göstermektedir. Bu durum savaş sonrası yeniden yapılanma süreçlerini zorlaştırmakta ve toplumların uzun vadeli kalkınma hedeflerine ulaşmasını engellemektedir (Salmiya, 2023; Elessi, 2023; Mahase, 2023; Farhat vd., 2023; Buss vd., 2023; Ben Saad, 2024; Paltiel vd., 2024).

Gıda erişimi uluslararası hukuk bağlamında değerlendirildiğinde, savaş bölgelerinde insani yardımların sürekliliğini sağlamak adına kritik bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Özellikle BM ve diğer uluslararası örgütlerin müdahalelerinin sınırlı etkisi, hatta etkisizlikleri, mevcut hukuk mekanizmalarının yetersizliğine işaret etmektedir. Bu bağlamda daha güçlü bir uluslararası denetim mekanizmasının oluşturulması gerekliliği tartışılabilir. Zira BM raporlarına, BM sözcülerinin çağrılarına rağmen Filistin'e uygulanan ve hiçbir insanın ve toplumun kabul edemeyeceği derecede müdahalelere şahit olunmaktadır. Bu da uluslararası mekanizmaların tarafsızlığının yeniden sorgulanması yolunu açmaktadır.

Araştırma bulguları, savaş sırasında altyapının zarar görmesinin ve tedarik zincirlerinin çöküşünün, gıda güvenliğini doğrudan tehdit ettiğini göstermektedir. Gazze'deki durum, tarımsal altyapının yıkılması ve lojistik ağların kesintiye uğratılması nedeniyle, Gazze halkının büyük ölçüde insani yardımlara bağımlı hale geldiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, insani yardımın çeşitliliği ve yeterliliğinin artırılması gerektiğini göstermesi açısından önemlidir.

Savaş dönemlerinde gıda güvenliğini sağlamaya yönelik insani müdahaleler, mevcut sistemik sorunlarla başa çıkmak için yetersiz kalmaktadır. Gazze örneği, uluslararası toplumun savaş ve çatışma bağlamında daha güçlü politikalar geliştirme ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, savaş dönemlerinde gıdaya erişimin bir savaş aracı olarak kullanılmasının engellenmesi için insani yardım tedarik zincirlerine yönelik yenilikçi yaklaşımlar geliştirilmeli ve uluslararası iş birliği artırılmalıdır. Ayrıca, Filistin'de olduğu gibi uzun süreli çatışma bölgelerinde, gıda erişim hakkını korumaya yönelik sürdürülebilir bir insani yardım modeli oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

Savaş dönemlerinde gıda erişim hakkı, insan haklarının korunması öncelikli bir konu olarak ele alınmalıdır. Bu çalışma, savaş ve çatışma dönemlerinde gıda güvenliğini etkileyen faktörlere dair kapsamlı bir anlayış sunmakta ve daha etkin insani müdahale stratejilerinin geliştirilmesi için bir temel teşkil etmektedir. Filistin örneği, bu tür krizlerin insani ve etik boyutlarını ele almanın önemini bir kez daha gözler önüne sermesi açısından oldukça önemlidir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Çatışması

Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

Akbaş, B., Morca, A., & Coşkan, S. (2022). İklim değişikliğinin tahıl virüs hastalıkları üzerine etkisi. *Ziraat Mühendisliği*, (374), 4-14. <https://doi.org/10.33724/zm.972677>

Akçe, T. (2023). İnsani güvenlik kapsamında gıda güvenliği sorunlarını incelemek. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 214-231. <https://doi.org/10.46790/erzisosbil.1328829>

- Alimahomed-Wilson, J., & Potiker, S. (2017). The logistics of occupation: Israel's colonial suppression of Palestine's goods movement infrastructure. *Journal of Labor and Society*, 20(4), 427-447. <https://doi.org/10.1111/wusa.12301>
- Anadolu Ajansı. (2024). BM: İsrail bu hafta ikinci kez Gazze'nin kuzeyine yardım götürülmesini engelledi. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-israil-bu-hafta-ikinci-kez-gazzenin-kuzeyine-yardim-goturulmesini-engelledi/3172872>
- Aydın, M. M., & Aydın, B. (2018). Gıda rejimi çerçevesinde Türkiye'nin tarımsal dış ticareti üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Ekonomi İşletme ve Politika Dergisi*, 2(1), 111-130.
- Aydoğan, M. (2023). Otel mutfağı çalışanlarının gıda güvenliği ve hijyene yönelik bilgi ve uygulama düzeylerinin belirlenmesi: Ayvalık örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. <https://doi.org/10.21325/jotags.2023.1246>
- Ben Saad, H. (2024). Urgent humanitarian appeal: Protecting the lives of women and children in the Gaza Strip (Palestine). *Journal of Public Health Research*, 13(1), 22799036241229312.
- Bilbeisi, A., Al-Jawaldeh, A., Albelbeisi, A., Abuzerr, S., Elmadfa, I., & Nasreddine, L. (2022). Households' food insecurity and their association with dietary intakes, nutrition-related knowledge, attitudes and practices among under-five children in Gaza Strip, Palestine. *Frontiers in Public Health*, 10. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.808700>
- Boyacı, D. (2022). Savaşların ayrılmaz parçası: Mutfak cephesi ve gıda propagandası. *International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR)*. <https://doi.org/10.26450/jshsr.3071>
- Buss, P., Alcázar, S., & Souza, L. E. (2023). End the violence and help the victims in Gaza. *The Lancet*, 402(10413), 1622–1623.
- Collingham, L. (2012). *The taste of war: World War Two and the battle for food*. Penguin Books.
- Coppi, G. (2018). The humanitarian crisis in Yemen: Beyond the man-made disaster. *International Peace Institute*.
- Çelik, E., & Yaşar, A. (2021). Gıda etiği üzerine bir değerlendirme. *Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 18(2), 129-136. <https://doi.org/10.32707/ercivet.965518>
- Denk, E. (2023). Erzurum turizm işletme belgeli otellerde görev yapan mutfak profesyonellerinin gıda güvenliği bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. <https://doi.org/10.21325/jotags.2023.1244>
- Deutsche Welle. (2023). İsrail, Gazze Şeridi'ne "topyekûn abluka" uygulayacak. *Deutsche Welle Türkçe*. <https://www.dw.com/tr/i/CC%87srail-gazze-%C5%9Feridine-topyek%C3%BBn-abluka-uygulayaca%C4%9F%C4%B1z/a-67040541>
- Dower, J. W. (2000). *Embracing defeat: Japan in the wake of World War II*. WW Norton & Company.
- Elessi, K. (2023). Save Gaza residents from imminent catastrophe. *The Lancet*, 402(10412), 1522–1523.
- Embel, E. (2016). Topyekûn savaş uygulamasının tarihsel gelişimi. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 4(1), 153-171. <https://doi.org/10.14782/sbd.2016117951>
- Erdoğan Aydın, G. (2023). Urban food crisis. In Ö. F. Tekin (Ed.), *City and crisis*. Özgür Publications. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub269.c1090>

- Eren, R., Nebioğlu, O., & Şık, A. (2017). Knowledge levels on food safety of employees working in hotel enterprises' kitchen: The example of Alanya. *Journal of Multidisciplinary Academic Tourism*, 2(1), 47-64. <https://doi.org/10.31822/jomat.350175>
- Erokhin, V., & Tianming, G. (2020). Impacts of COVID-19 on trade and economic aspects of food security: Evidence from 45 developing countries. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(16), 5775. <https://doi.org/10.3390/ijerph17165775>
- Eştürk, Ö. (2023). Gıda ve tarım piyasalarında regülasyonun önemi. *Politik Ekonomik Kuram*, 7(2), 472-486. <https://doi.org/10.30586/pek.1332575>
- Euronews. (2023). BM Güvenlik Konseyi, Gazze'de insani yardımlara ilişkin karar tasarısını kabul etti. *Euronews Türkçe*. <https://tr.euronews.com/2023/12/22/bm-guvenlik-konseyi-gazzede-insani-yardimlara-iliskin-karar-tasarisini-kabul-etti>
- Euronews. (2024). UNRWA Direktörü: İsrail, Gazze'deki 1 milyondan fazla Filistinliyi gıdadan mahrum bırakıyor. *Euronews Türkçe*. <https://tr.euronews.com/2024/02/09/unrwa-direktoru-israil-gazzedeki-1-milyondan-fazla-filistinliyi-gidadan-mahrum-birakiyor>
- Farhat, T., Ibrahim, S., Abdul-Sater, Z., & Abu-Sittah, G. (2023). Responding to the humanitarian crisis in Gaza: Damned if you do... damned if you don't! *Annals of Global Health*, 89(1), 1–6.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), (2024). Agricultural Damage Assessment in the Gaza Strip from October 7th 2023 to September 1st 2024. Erişim Linki: <https://openknowledge.fao.org/handle/20.500.14283/cd2592en>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (2023). The impact of the war in Ukraine on global food security and related matters under the mandate of the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). *174th Session of the FAO Council*.
- FSIN. (2020). *Global report on food crises*. Food Security Information Network. <https://www.fsinplatform.org/global-report-food-crises-2020>
- Harpring, R., Maghsoudi, A., Fikar, C., Piotrowicz, W., & Heaslip, G. (2021). An analysis of compounding factors of epidemics in complex emergencies: A system dynamics approach. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 11(2), 198-226. <https://doi.org/10.1108/jhlscm-07-2020-0063>
- Hassen, T., & Bilali, H. (2022). Impacts of the Russia-Ukraine war on global food security: Towards more sustainable and resilient food systems? *Foods*, 11(15), 2301. <https://doi.org/10.3390/foods11152301>
- Hassoun, A. (2024). From acute food insecurity to famine: How the 2023/2024 war on Gaza has dramatically set back Sustainable Development Goal 2 to end hunger. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, 8. <https://doi.org/10.3389/fsufs.2024.1402150>
- Ilgin, C. (2018). What day is tomorrow? An analysis in the context of food safety, worker health and children's rights. *Turkish Journal of Bioethics*, 5(1), 24-27. <https://doi.org/10.5505/tjob.2018.79663>
- IPC. (2024). *Gaza Strip acute food insecurity and malnutrition report, September 2024 – April 2025*. Integrated Food Security Phase Classification. <https://www.un.org/unispal/document/gaza-strip-ipc-report-sep24-apr25/>

- Irmak, Y. (2023). A significant catalyst in combating climate change: The health factor. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 14(38), 739-751. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1136570>
- Jabbour, C., Sobreiro, V., Jabbour, A., Campos, L., Mariano, E., & Renwick, D. (2017). An analysis of the literature on humanitarian logistics and supply chain management: Paving the way for future studies. *Annals of Operations Research*, 283(1-2), 289-307. <https://doi.org/10.1007/s10479-017-2536-x>
- Jagtap, S., Trollman, H., Trollman, F., García-García, G., Parra-López, C., Duong, L., ... & Afy-Shararah, M. (2022). The Russia-Ukraine conflict: Its implications for the global food supply chains. *Foods*, 11(14), 2098. <https://doi.org/10.3390/foods11142098>
- Judt, T. (2006). *Postwar: A history of Europe since 1945*. Penguin.
- Kılavuz, E., & Yücer, E. (2023). The analysis of the agricultural structure and the trade between Russia and Turkey within the framework of the third food regime. *Ekonomi Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 183-207. <https://doi.org/10.30784/epfad.1259095>
- Kovács, G., & Sigala, I. (2021). Lessons learned from humanitarian logistics to manage supply chain disruptions. *Journal of Supply Chain Management*, 57(1), 41-49. <https://doi.org/10.1111/jscm.12253>
- Kozielec, A. (2024). Challenges to food security in the Middle East and North Africa in the context of the Russia-Ukraine conflict. *Agriculture*, 14(1), 155. <https://doi.org/10.3390/agriculture14010155>
- Li, J. (2024). Examining the dynamic and nonlinear impacts of public health events on the resilience of food supply chain: Evidence from China. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, 8. <https://doi.org/10.3389/fsufs.2024.1347594>
- Lin, T., Kafri, R., Hammoudeh, W., Mitwalli, S., Jamaluddine, Z., Ghattas, H., ... & Leone, T. (2022). Pathways to food insecurity in the context of conflict: The case of the occupied Palestinian territory. *Conflict and Health*, 16(1). <https://doi.org/10.1186/s13031-022-00470-0>
- Mahase, E. (2023). Gaza: "Unprecedented" bombing of hospital leaves hundreds dead and injured. *BMJ*, 383, 2423.
- Olğaç K. Çatışma bölgelerinde anne ve çocuk sağlığı: Filistin'de sağlık hizmetlerine erişimin önündeki engeller. *Anadolu Klin*. 2024;29, (Special Issue on Gaza): 89-95.
- Omweri, D., & Ndolo, J. (2021). Sustainable supply chain management practices and performance of humanitarian organizations in Nairobi County, Kenya. *The International Journal of Business & Management*, 9(12). <https://doi.org/10.24940/theijbm/2021/v9/i12/bm2112-035>
- Özüğurlu, H. Y. (2023). Tarımsal üretimin ekonomi politiği ve kamu politikaları. *Politik Ekonomik Kuram*, 7(2), 538-551.
- Paltiel O, Manor O, Calderon Margalit R, Baron Epel O, Bar Zeev Y, Berry E, Clarfield AM, Dann EJ, Davidovitch N, Donchin M, Green M, Hochner H, Neumark Y, Nitzan D, Paltiel A, Razum O, Rosen B and Rudolf M (2024) Children on the Gaza-Israel Border: Victims of War. *Public Health Rev* 45:1607192. doi: 10.3389/phrs.2024.1607192
- Qasrawi, R. (2024). Investigating the association between nutrient intake and food insecurity among children and adolescents in Palestine using machine learning techniques. *Children*, 11(6), 625. <https://doi.org/10.3390/children11060625>

- Reuters. (2024). UN agency says Israel still preventing aid reaching northern Gaza. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-agency-says-israel-still-preventing-aid-reaching-northern-gaza-2024-10-21>
- Salmiya, M. A. (2023). Urgent humanitarian call to save lives in Gaza. *The Lancet*, 402(10412), 1523–1524.
- Saygın, E. (2018). Filistin’de kalkınmanın ekonomi politikği: Parçalanmış siyasal, sosyal ve ekonomik kurumlar. *Filistin Araştırmaları Dergisi*, (3), 20-43. <https://doi.org/10.34230/fiad.429267>
- Selmi, J. T., & Rakipoğlu, M. (2023). İsrail-Filistin çatışması, karşılıklı ekonomik bağımlılık ve barış tesisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 12(5), 2708-2724.
- Soğancılar, N., Dereli, Z., & Sağlam Arı, G. (2022). COVID-19 salgınında gıda güvencesi: Gıda tedarik zincirlerine bağlı etkiler. *Alanya Akademik Bakış*, 6(2), 2333-2349. <https://doi.org/10.29023/alanyaakademik.1055879>
- Srai, J. (2023). Impact pathways: Unhooking supply chains from conflict zones—Reconfiguration and fragmentation lessons from the Ukraine–Russia war. *International Journal of Operations & Production Management*, 43(13), 289-301. <https://doi.org/10.1108/ijopm-08-2022-0529>
- Sukan, B., & Akbulut, G. (2022). Zorunlu göçün gıda güvencesi ve beslenme ile ilişkisi. *Journal of Nutrition and Dietetics*, 50(3), 74-83. <https://doi.org/10.33076/2022.bdd.1537>
- Şahin, A. (2019). Konuşma eğitimi. In H. Akyol & A. Şahin (Eds.), *Türkçe öğretimi* (ss. 103-127). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Şentürk, B. (2023). Gıda rejimleri ve gıda krizleri: Kapitalizmin çıkmazında alternatif arayışlar. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub230.c1007>
- The Gaza Scorecard. (2024). Israel fails to comply with U.S. humanitarian access demands in Gaza. *Integrated Food Security Phase Classification*. https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Gaza_Strip_Acute_Food_Insecurity_Malnutrition_Sept2024_Aug2025_Special_Brief.pdf
- UNICEF Türkiye. (2024, Mart 15). Gazze’de akut beslenme yetersizliği oranı artıyor. UNICEF Türkiye. <https://www.unicefturk.org/yazi/gazgede-akut-beslenme-yetersiz/>
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). (2024). Gaza humanitarian response update, 16–29 September 2024. *United Nations*. <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/gaza-humanitarian-response-update-16-29-september-2024>
- United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA). (2024). Updated opt flash appeal, April–December 2024. <https://www.un.org/unispal/document/unrwa-updated-opt-flash-appeal-april-december-2024/>
- United Nations. (2023, Kasım 29). Guterres: İki devletli bir çözüme doğru kararlı ve geri dönülmez bir şekilde ilerlemenin tam zamanı. United Nations Türkiye. Erişim Linki: <https://turkiye.un.org/tr/254149-guterres-i-CC%87ki-devletli-bir-%C3%A7%C3%B6z%C3%BCme-do%C4%9Fru-kararlı%C4%B1-ve-geri-d%C3%B6n%C3%BCmez-bir-%C5%9Fekilde-ilerlemenin>
- Xu, Y., Wang, Z., Dong, W., & Chou, J. (2023). Predicting the potential impact of emergency on global grain security: A case of the Russia–Ukraine conflict. *Foods*, 12(13), 2557. <https://doi.org/10.3390/foods12132557>

Zhan, Y., & Chen, K. (2021). Building resilient food system amidst COVID-19: Responses and lessons from China. *Agricultural Systems*, 190, 103102. <https://doi.org/10.1016/j.agsy.2021.103102>

Extended Abstract

Introduction

Food security is a human right, a foundation of human survival, a measure of security, and a buffer for societies against the most adverse effects of war and conflict. Since the dawn of warfare, conflict has used food as a weapon, targeting populations' access to food systematically through the destruction of agricultural systems and supply chains and the sabotage of humanitarian aid. These tactics are not just war strategies but also blatant violations of human rights and international law.

The Palestine case highlights how food access can be weaponized in contemporary conflicts. Ongoing escalations of conflict in the region had aggravated food insecurity, worsening humanitarian catastrophes and heightening socio-political volatility. This study explores the details of these disruptions of war to food security and the conduits through which agricultural infrastructure is destroyed and supply chains cut. It showcases how violations of international law exacerbate the crisis, weaponizing food access as a tactic of war and oppression.

Focusing on Palestine, this research highlights the alarming evidence of how the violation of food security acts as an unequivocal measure of human rights violations throughout war. This study not just examines the socio-political determinants impacting access to food, but also assesses the influence of humanitarian actions in alleviating such crises. By taking an interdisciplinary approach, the research seeks to address the interrelated challenges of food security, human rights, and global stability in countries affected by conflict. As this study notes, food security is not simply a question of life and death; it is a fundamental aspect of human dignity and a pillar of societal resilience in the wake of protracted conflict.

Method

The research adopted a qualitative approach framed around a case study design, addressing the socio-political and economic barriers to food access in conflict-affected context. The approach adopted thematic analysis of multiple data sources, such as reports from international organizations, media coverage, and evidence from humanitarian organizations, leading to a ground framework for understanding the complexities of food insecurity in conflict zones.

Core data sources were the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) reports, Integrated Food Security Phase Classification (IPC) analysis and specific publications like OPT Flash Appeal 2024 and the IPC Special Brief 2024. These resources embodied salient information and insights of acute food insecurity conditions in Gaza, a region under blockades since 2023. This research systematically examined the impacts of the blockade on food supply chains, infrastructure breakdown, and the socio-economic consequences of limited access to food.

Using thematic content analysis, barriers to humanitarian aid, damage to agricultural systems, and socio-political dynamics affecting access to edible crops were identified and categorized. This approach successfully illuminated the themes and challenges associated with food security in conflict scenarios, and particularly in areas influenced by protracted conflicts.

The research process revolved around these ethical considerations, notably to ensure neutrality and the reliability of where we extract our data from. Using this methodological approach, the study provides a comprehensive view of the impact of blockades and armed conflict on humanitarian assistance, and demonstrates the wider consequences of food insecurity in conflict areas. In regions such as Gaza, this wide-spanning strategy broadens the perspective on the social, political and economic contexts of food access.

Findings

Food insecurity in Palestine, the research concluded, is inextricably tied to the socio-political and economic fallout of protracted conflict. Put under blockade since 2007, Gaza is going through a particularly acute food insecurity crisis, with more than 86 percent of its population placed in crisis or worse phases. Agricultural infrastructure has been destroyed and supply chains have been systematically disrupted, making it take a toll on local food production.

Humanitarian assistance, while vital, is inadequate to meet the needs of the population. Current aid efforts cover less than 20% of the demand on the local authorities, and so far strict restrictions at the border crossings have heavily limited the flow of assistance. An average of just 42 aid trucks per day enter Gaza, well below that mentioned in international standards, according to reports. This inadequacy, coupled with the crumbling of essential infrastructure like water and sanitation systems, compounds the health effects of food insecurity, resulting in chronic illnesses and undermining resilience in society.

Thematic analysis identified five main themes that have a central role in defining the food insecurity crisis in Gaza, which were:

Starvation as a War Tool: The blockade and systematic disruption of food access are intentional weapons to destabilize communities.

Sovereignty Intriguing Humanitarian Responses: Borders and logistical barriers hinder effective aid efforts.

Breaking International Law: The blockade is a violation of international humanitarian law which has exacerbated the crisis.

Cosmopolitan Force of Food Insecurity: More than just hunger, food insecurity erodes social structures and community cohesion.

Larger Context of Human Security: The crisis impacts not just individuals, but the social fabric and resilience of the population as a whole.

The findings underscore the fact that the blockade has far-reaching implications that go beyond hunger, threatening the long-term social and economic stability of the region. It finds that food insecurity in Gaza is a weapon of war and has significant implications for human rights, social resilience, and global stability, and argues that it is more than a humanitarian concern.

Conclusion, Discussion and Recommendations

The research concludes that access to food during conflicts transcends survival, representing a fundamental element of human rights, security, and societal stability. In Palestine, food insecurity emerges not merely as a byproduct of conflict but as a deliberate strategy embedded in the conflict itself. The blockade of Gaza demonstrates the calculated use of food access as a tool for political and military control, resulting in profound humanitarian repercussions.

The findings support existing literature on food security in conflict zones, underscoring the importance of food systems in preserving human security. Historical examples, such as food crises during World War II and recent conflicts like the Yemen civil war, highlight similar patterns of systemic disruption to food access. These parallels underline the urgent need for robust international mechanisms to prevent the weaponization of food and uphold the right to food during conflicts.

Policy recommendations include implementing more effective international monitoring and enforcement mechanisms to ensure compliance with humanitarian law. Aid strategies should emphasize resilience and sustainability by integrating local food production to reduce dependence on external assistance. Additionally, international organizations need to adopt innovative logistics to overcome barriers to aid delivery in conflict zones. Future research should focus on the intersection of food security, climate change, and post-conflict recovery. In conclusion, this study underscores the

critical need for a comprehensive shift in how food security is addressed in conflict zones. The case of Palestine starkly illustrates the human cost of food insecurity and the pressing need for coordinated global action to safeguard the right to food as a universal human right.